

Remissvar

Datum
2026-04-24

Ert datum
2026-04-24

Finansdepartementet

Dnr
2026-00224

Er beteckning
Fi2025/02098

Handläggare
Alexander Danielsson
Linda Von Seth
Anders Hallin

Statskontorets remissvar på betänkandet Verktyg för skydd av EU-medel SOU 2025:112

Statskontoret svarar på remissen inom ramen för sitt uppdrag som nationellt revisionsorgan för EU-fonder i Sverige. Uppdraget innebär att Statskontoret som centraliserad revisionsmyndighet ansvarar för att granska de EU-medel som Sverige tar emot inom den delade förvaltningen samt genom faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF). Statskontoret utför därmed granskningar i efterhand och ingår inte i genomförandet eller den löpande kontrollen av stöd till stödmottagare. Svaret är avgränsat till de delar av utredningen som bedöms falla inom detta uppdrag.

Statskontorets ställningstagande

Sammanfattande bedömning

Statskontoret tillstyrker betänkandets förslag att införa en ny bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för att säkerställa sekretessen på de riskvärderingar som svenska myndigheter får från ett sådant system som avses i artikel 36.2 d i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2024/2509 av den 23 september 2024 om finansiella regler för unionens allmänna budget (omarbetning)* (hädanefter kallat Arachne).

Statskontoret är positivt till att bestämmelsen träder i kraft den 1 januari 2027, eftersom det möjliggör för berörda myndigheter att använda Arachne under samma rättsliga förutsättningar som troligtvis kommer att gälla när ett uppgiftslämnande till Arachne blir obligatoriskt, det vill säga för de program som antas eller finansieras från och med den 1 januari 2028.

En gemensam rättslig ram redan under den frivilliga fasen innebär att berörda myndigheter kan etablera ändamålsenliga arbetssätt, bygga upp nödvändig kompetens och anpassa sina IT-miljöer under ordnade former, innan uppgiftslämnandet till Arachne blir obligatoriskt. Det bör minska risken för att det uppstår olikartade tillämpningar mellan de berörda myndigheterna under övergångsfasen och skapar förutsättningar för en mer enhetlig och effektiv hantering när kraven skärps.

Ytterligare synpunkter av relevans för verktyg för skydd av EU-medel utifrån uppdraget som nationellt revisionsorgan för EU-fonder i Sverige

Mot bakgrund av Statskontorets uppdrag som nationellt revisionsorgan för EU-fonder i Sverige finns det anledning att uppmärksamma vissa ytterligare frågor. Dessa frågor ligger delvis utanför utredningens direkta uppdrag men har betydelse för hur Sverige som mottagarland av EU-medel uppfyller EU-rättsliga krav och är därför relevanta ur ett kontroll- och revisionsperspektiv.

Av betänkandets kapitel 11.3 framgår att ”inför ett beslut att ansluta svenska myndigheter till Arachne behöver vissa överväganden göras beträffande kostnader som en sådan anslutning innebär å ena sidan och de vinster som en sådan anslutning innebär å andra sidan”. Statskontoret delar utredningens bedömning att ytterligare utredning behövs och att berörda myndigheter behöver ges ändamålsenliga förutsättningar för att arbeta med Arachne men även Edes. Mot denna bakgrund ser Statskontoret särskilt följande behov:

Uppföljning av sektorsspecifika regleras påverkan på användandet av Arachne och Edes

Olika EU-fonder regleras genom olika förordningar med varierande krav på förvaltning, kontroll och riskhantering. I vissa fall kan obligatoriskt användande av Arachne föreskrivas, både för uppgiftslämnande och för riskvärdering inför stödbeslut. Eftersom den kommande fleråriga budgetramen (MFF 2028-2034) ännu inte är fastställd, bör regeringen och berörda myndigheter löpande följa utvecklingen av sektorsspecifika krav samt analysera hur dessa påverkar ansvarsfördelning, arbetsformer och skyldigheter på nationell nivå. Bristande uppföljning kan leda till otillräcklig anpassning till unionsrätten och minskad systemnytta.

Konsekvensutredning av användandet av Arachne och Edes

Statskontoret anser att en samlad och fördjupad konsekvensanalys bör göras innan berörda myndigheter ges ett utökat eller obligatoriskt uppdrag att använda verktygen. Analysen bör omfatta:

- Direkta kostnader för systemanpassning, datahantering, kompetensutveckling och löpande förvaltning.
- Förväntade nyttor i form av stärkt kontroll mot korruption, bedrägeri och intressekonflikter.
- Effekter både på myndighetsnivå och på Sveriges övergripande förvaltnings- och kontrollsystem för EU-medel.

Tidigare remissyttranden (SOU 2024:63) visar att ett ökat informationsutbyte kan medföra kortsiktiga resursbehov, men att automatisering på sikt ger effektivitetsvinster. Sådan analys bör därför även belysa långsiktiga besparingar och möjliggöra välgrundade prioriteringar.

Gemensamt förhållningssätt och samverkan mellan berörda myndigheter

För att Arachne och Edes ska ge avsedd effekt krävs att berörda myndigheter använder systemen på ett likvärdigt och konsekvent sätt. Statskontoret bedömer att ett gemensamt förhållningssätt bör omfatta

- En gemensam strategi eller riktlinjer som fastställer datakvalitet, gemensamma definitioner och ansvar för rättelse av felaktiga eller ofullständiga uppgifter.
- En struktur för samordning, vägledning och erfarenhetsutbyte, exempelvis genom att ge en myndighet ett samordnande uppdrag före övergången till obligatorisk användning.

Statskontoret vill även i detta sammanhang hänvisa till de synpunkter som framfördes i remissvaret på SOU 2024:63, där vikten av ett systematiskt och konsekvent informationsutbyte mellan berörda myndigheter betonades samt att datainsamling bör ske på ett enkelt, kostnadseffektivt och enhetligt sätt. Dessa utgångspunkter är enligt Statskontoret i hög grad tillämpliga även på myndigheters användning av Arachne och Edes.

Säkerställande av att användandet av Arachne och Edes stärker, men inte ersätter, arbetet mot korruption, bedrägeri och intressekonflikter

Arachne och Edes är analytiska stödverktyg som genererar riskindikatorer utifrån registerdata. De kan komplettera befintliga förvaltnings- och kontrollsystem, men de ersätter inte den manuella handläggning, det professionella omdömet och den kontextuella analys som krävs för att identifiera oegentligheter som inte fångas av databaserade verktyg. Därför bör införandet åtföljas av tydliga riktlinjer för hur verktygen integreras i de befintliga systemen och av fortsatt kompetensutveckling.

Sammanfattningsvis bedömer Statskontoret att ett användande av Arachne och Edes kan stärka skyddet av EU-medel, under förutsättning av: tydlig styrning, gemensamma arbetssätt, tillräcklig kompetens, hög datakvalitet samt en rättssäker och proportionerlig tillämpning. Verktygen bör betraktas som ett komplement till, snarare än en ersättning för, myndigheternas befintliga förvaltnings- och kontrollåtgärder.

I detta ärende har avdelningschef Ulrika Bergelv beslutat. Utredarna Alexander Danielsson, Anders Hallin och Linda Von Seth har varit föredragande.

Datum: 2026-04-24

.....
Beslutande
Ulrika Bergelv
Namnförtydligande

.....
Föredragande
Alexander Danielsson
Namnförtydligande

.....
Föredragande
Anders Hallin
Namnförtydligande

.....
Föredragande
Linda Von Seth
Namnförtydligande

Denna handling har beslutats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.